Secunda pars: quam moderni appellant practicam: vz. Cōmentaria ſeu expoſitio Domini Petri de boaterijs bono. in ſummā notarie domini Rolandini paſ. bon. profundiora Juſtiniana iura. ſuper vnoquoqz inſtrumento enucleantia. Jn qua quidem ſumma extant infraſcripta Capitula.

✠

¶ In Primo Capitulo tractat de emptione & uenditione. primam & ſecundā compilationem. d. Rolandini.
¶ In Secundo de dotibus. primam & ſecundam compilationem. d. Ro.
¶ In Tertio de debitis & creditis. primam & ſecundam compilationem. d. Ro.
¶ In quarto de ceſſionibus. primam & ſecundam compilationem. d. Ro.
¶ In Quinto de locationibus & conductionibus. primam & ſecundam compilationem. d. Ro.
¶ In Sexto de compromiſſis. primam & ſecundam compilationem. d. Ro.
¶ In Septimo de adoptionibus & arrogationibus. primam & ſecundam compilationem. d. Ro
¶ In Octauo de teſtamentis & ultimis uoluntatibus.
¶ Flos teſtamentorum. d. Rolandini bono. cum additionibus. d. Petri de unzola & d. Bap. de brixia. Ac d. Bartholomei ab horatio patauini.
¶ In Nono de iudiciis & ordine iudiciorum.
¶ Additiones ſeu glo. ſuper apparatu iudiciorum. d. Leo. zauarri Rauēnatis in arte notarie eruditiſſimi.
¶ In Decimo de exemplificationibus ſcripturarum.
¶ In Vltimo Tractatus notularum cum eiuſdem domini Petri expoſitione.
¶ Primo quid ſit notaria: & unde dicatur.
¶ Secundo de contractibus: & eorum diuiſionibus.
¶ Tertio quibus modis dominia rerum acquiruntur nobis.
¶ Quarto de obligationibus: & eorum diuiſionibus.
¶ Quinto de renunciationibus: & eorum diuiſionibus.
¶ Sexto de pactis: & eorum diuiſionibus.
¶ Septimo de publicationibus inſtrumentorum.
¶ Octauo & ultimo Tractatus officii Tabellionatus in uillis & caſtris.
¶ Poſtremo tractatus cautelarum.
¶ Tractatus perutilis ac honeſtum Tabellionatus officii.
¶ Index copioſus ac utiliſſimus nouiter reformatus eorum omnium: que in toto uolumine continentur.

¶ Quæ omnia nuper a uiro bene docto fuere recognita: cunctiſq; mendis & erroribus expurgata.

BIBLIOTECA ... SALAMANCA

Num. [redacted] cax. [redacted] num. [redacted]

BARTHOLOMEVS ABHORARIO PATAVVS IVRIS CIVI-
lis doctor artis notariæ interpres. Ad uniuerſos & potiſſimum Gymnaſii ſui patauini Tabel-
lionatus ſcientiæ profeſſores tam exercitatos quam nouicios ſalutem.

SI unquā Lectores candidiſſimi & præſertim uos anthenorei palacii noſtri ſcri-
neaꝛii cordialiſſimi (quibus haud parum afficior.) Ars ipſa notariæ apud pro-
batiſſimos uiros aliquo tempore: aliquo in precio fuit: nunc quidem poſtquā
tanto diuino pontiuſq; humano opere in lucem edito illuſtratur: lōge magiſq̄
exactis temporibus ab omnibus magnifaciendam nedum extimandam paſ-
ſim fore duxi. Quis enim per deos immortales omnia hominum negocia quæ
circa contractus ultimas uoluntates ac iudicia uerſantur. In quibus omnis iu-
ris ciuilis ſapientia conſiſtit: tam in theorica quam in practica: melius aptius ac maturius per-
ſtringere potuiſſet q̄ hic ſingulariſſimus noſter interpres hac in ſua diuina lugubratione. Nam
quæ per antea ſparſim diuerſiſq; auctorum uoluminibus ſuper aurea Rolandini Summa hoc
in opere inſerta conſcripta repetiebantur. Vnico in preſenti tempore dum taxat libro cum
textu & gloſis unius tantum non diuerſorum continuatis & non interciſis enucleate perfecteq;
cōplectūtur. Nec timeat amplius quiſquā. Super formulis ipſis tā circa diuiſiones quā circa dif-
finitiones & iuris terminos laborioſe ut prius cōtingebat in ſudare. Aperta hercle eſt omnis uia
qua unuſquiſq; ad Tabellionatus apicem cōfeſtim ſcandere poteſt. Quicunq; itaq; in hoc utili
ac honeſto officio eiuſq; ſcientia proficere cupit: & breui temporis ſpacio induſtrius ac ſumme
eruditus effici anhelat: hoc pulcherrimum & rarum opus ſuſcipiat: tam ualde diſciplinati opti-
miq; auctoris: alacriq; ſtudio legendo & perlegendo intret neq; a limine tantum ſalutet: ut ple-
riq; faciunt. Sed introſpiciat enixe ac toto pectore (ut aiunt) Incumbat: quoniam eo diligenter
perlecto quem fructum ſentiet icredibilem: & quā mirā nedum maximam utilitatem conſeque-
tur clariſſimum faciet periculum & indubitatum. Emat igitur hilari fronte omnis tam prouec-
ctior quā tyro: & longe maiora expectet: quā ſint pollicita noſtra: quia infallibilis effectus pro-
culdubio que dixi oſtendet: nam ſi ſimplicioribus conducet: exercitatis tamē admodum place-
bit: nec plerunq; poterit obeſſe. Bene ualete.

Incipit tituli primi capituli ſecunde partis

Inſtrumentuz arrarum prime

compilationis. charta.3
Inſtrumentũ arrarum fultum diuerſis pactis & conuentioni-
bus ſecunde compilationis. 4
Inſtrumentum uenditionis prime compilationis. 6
Venditio plurium uenditorum emptorumq; ac rerum diuer
ſo iure traditarum. 7
Venditio facta emptori emẽti pro ſe & nomine fratrum eius
ex cuius fructibus debentur decime. 7
Inſtrumentum ſuper ſimili materia dictamen tamen diſſo-
num ſecunde compilationis. 8
Inſtrũm arrarũ pignoribus interueniẽtibus ex parte emptoris
& vẽditoris & ipſis pignoribus traditis apud tertiã pſonã. 8
Inſtrumentum venditionis. 8
Inſtrumentum venditionis facte a minore fideiuſſorem pſtã
te de rebus ſeruitutem debentibus. 9
Inſtrumentũ venditionis rei ſiue rez vẽditaz cum aliquibus
adiacentibus ſiue pertinentibus ad ipſas. 10
Inſtrumentum venditionis rei & ceſſionis iuris ad ipſam rez
ſpectantibus cui debetur conditio vel ſeruitus. 11

Secunda compilatio

Inſtrumentum venditionis domus cum aliquibus adiacenti-
bus ſiue pertinentibus ad ipſam domum vẽditam facte a ma
tre cum quadam ſua filia adulta cum auctoritate curatoris ip
ſius filie iuramento ab ea preſtito. 11
Inſtrumentum vẽditionis partis pro indiuiſo alicuius rei. 12

Prime compilationis

Secunda compilatio

Caſus talis eſt. Duo erant fratres. vnus maior. xxv. ãnis & al-
ter adoleſcens. cuius adoleſcentis curator erat frater maior.
Iſti duo vendiderunt quoddam podere ei ſuper euictione dede
runt fideiuſſorem. Cuius talis forma. 12
Inſtrumentum venditionis poderis fideiuſſoris adiecta cau-
tiõe facte a duobus fratribus. quorum vnus maior erat. xxv.
ãnis. alter adultus cuius adulti ipſe frater maior curator erat
iuramento ab ipſo minori preſtito. 12
Traditio poſſeſſionis. 12

Prima compilatio

Inſtrumentũ vẽditionis partis pro indiuiſo alicuius rei. 13
Inſtrumentũ venditionis facte a pcur. de re cuius pars eſt pro
pria. & pars conditicia ꝙ velint partes exprimi in ꝯtractu. 13
Inſtrumentum venditionis edificii domus facte ab aliquo p
ſe & vice & nomine alicuius vel aliquorum abſentium procu
ratori alicuius procuratorio nomine ementi. 14
Notula ſiue documenta eorum que interuenire debent in vẽ
ditione rei pupillari. 14
Inſtrũ uẽditionis facte a tutore de re pupillaris. 14
Curator ſurdi. 15
Inſtrumentũ venditionis facte a commiſſariis auctoritate &
licentia vendendi a teſtatore habentibus. 15
Inſtrumentũ permutationis rei proprie pro conditicia. 16
Inſtrumentũ rei partim permutate & partim vendite. 17
Inſtrumentum dationis inſolutum. 17

Secunda compilatio

Caſus talis eſt. Quidam tenebat debito. c. lib. bon̄. ex cã mu
tui creditori ſuo. Hic debitor habebat pdium valoris. c. lib. bo
no. Conuenit autem inter debitorem vt idẽ debitor daret ip
ſi creditori ſuo idem predium partim inſolutũ pro ſupradicto
debito: & partim ex cauſa venditionis pro precio. l. lib. bono.
Cuius dationis inſolutio: & vẽditionis forma eſt talis. vz. 17
Inſtrumentum dationis inſolutum cuiuſdã petie terre vinea-
te pro quodam debito. 17
Caſus talis eſt. Sempronius debebat titio cẽtum ex cauſa mu
tui. Conuenit autem inter eos vt ipſe ſempronius daret titio
domum inſolutum. ſ. pro. lxx. lib. bon̄. nomine tante partis di
cti debiti quanta eſt ipſa quantitas. Reſiduum vero dicti de-
biti. ſ. xxx. lib. bon. daret ei in pecunia numerata fieri igi. inſtru
mentũ ipſius dationis & ſolutionis ſub hac forma. 18
Inſtrumentũ dationis inſolutum cuiuſdam rei pro parte cu-
iuſdam debiti ſoluente debitori reſiduum ipſius debiti in pe-
cunia numerata ipſi creditori. 18
Caſus talis eſt. Quidã habebat duos filios maſculum & femi
nam quos quidem emancipauit: & tunc eſſet eoz debitor in
cc. lib. bon. nomine dotis & pro dote matris eorum & quõdã
vxoris eius. & vellet eis ſatiſfacere de dicta dote tradidit ipſis
pro dicta quantitate dotis omnia ſua bona. 18
Inſtrumẽtũ dationis iſolutũ facte a patre & duobus ſuis filiis
emãcipatis de oĩbus ſuis bonis p dotibus quondã matris ip-
ſorũ & remiſſiõis vſufructus quẽ pater hẽbat in ipſis bõis. 18
Caſus talis eſt. Sempronius tenebat in. c. lib. bon. Titio ex cã
mutui, ſatiſfecit ergo ei de dicto debito in hunc modũ: qꝛ pro
lxx. lib. bon. de dicto debito dedit ei inſolutũ pdiũ vnũ. Reli-
quas vero. xxx. lib. bon. ſoluit ei in pecunia numerata. factum
eſt publicum inſtrumentum hac forma vz. 18
Inſtrumentũ dationis inſolutum cuiuſdã predii pro parte de
biti ſoluente debitore. reſiduum in pecunia numerata. 18
Inſtrumentũ dationis inſolutũ facte a marito vxori pro doti
bus quas dedit marito cũ idẽ maritus vergat ad inopiã. 19
Inſtrumentũ venditionis ſolius dominii & proprietatis. 19

Prime compilationis

Inſtrũ vẽditionis rei ad cuius defenſionẽ in caſibus ſe obligat
vẽditor: & in caſibus nõ: & ceſſionis iuriũ cõtra actorẽ ſuũ. 19
Inſtrumentum venditionis quedam in ſe pacta continens &
valde vtilia. 20
Inſtrumentum donationis ſimplicis inter viuos. 21

Secunda compilatio

Caſus talis eſt. Mulier quedam donauit cuidam nepoti ſuo q̃
dã pdia ſub hac ꝯditione. ſ. ꝙ ipſe nepos eidẽ mulieri debet p
ſtare alimẽta totis tpib⁹ vite ſue. Cui⁹ donatõis hec ẽ fořa. 22.
Inſtrumentũ donatiõis facte a quadã muliere cuidã ſuo nepo
ti de duobus ſuis pdiis ſub hac cõditione. ſ. ꝙ ipſe nepos eidẽ
mulieri alimenta preſtaret totis temporibus vite ſue. 22
Caſus talis eſt. Mulier quedam liberis & parentibus carẽs do
nauit nepoti ſuo filio fratris bona ſua ſub infraſcripto modo.
Cuius quidem forma inſtrumenti talis eſt. vz. 22
Inſtrumentum donationis facte a quadam muliere carente li
beris & parentibus cuidam ſuo nepoti de omnibus ſuis bonis
ſub conditione alimentorum & vt ipſi mulieri liceat diſpone
re quinquaginta lib. bon. pro ſuo beneplacito voluntatis. 22

Prima compilatio

Inſtrumentum conceſſionis in feudum. 22
Inſtrumentum ꝯfirmationis feudi a p deceſſoribus ꝯceſſe. 22

Secunda compilatio

Inſtrumentum conceſſionis in feudum ab eccleſia facte. 23

Prima compilatio

Inſtrumentum promiſſionis facte de vendenda. ſeu reuenden
da re illi a quo eam emit. 24
Inſtrumentum venditionis ſeu reuenditionis predicte rei. 24

Secunda compilatio

Caſus talis eſt. Quidam Anto. vendidit Cor. predium vnum
& in ipſa venditione cõuentũ eſt inter eos ꝙ predictus Cor.
reſtituet dicto An. titulo venditionis dictum predium quan-
docunq; idem Ant. infra annum ipſi cor. precium reſtituerit
& ſoluerit antedictum. 24
Promiſſio facta de reuendenda illi a quo emit ſi precium re-
ſtituet infra annum ꝙ recepit quando vendidit. 24
Caſus talis eſt. Sempronius vendidit Meuio predium vnum
pro precio. c. lib. bon. Sed in ipſa venditione ꝯuenit inter eos

Summa artis notarie domini Rolandini cum ſolemni expoſitione domini Petri de Boateriis Bononienſis: nouiter reuiſa: & correcta multis additis: tam ab eodem editis que antea non habebantur q̃ etiam aliorum auctorum perutilibus tamen & arti huic neceſſariis. Precipue. De Tabellionatus officio & de Cautelis notariorum.

Jeſus ſacri uentris fructus.
Pie matris prece ductus.
Sit uia dux ꝛ conductus.
Liber in hoc opere Amen.

Antequam deſcendamus ad expoſitionẽ iſtorũ verſuũ ſeu ritimorum dicemus q̃dã gñalia q̃ ſolent in aliis librorum principiis declarari. ¶ Et primo dico ſic. In principio iſtius libri ſicut in aliorum librorum principiis ſeptẽ ſunt per ordinẽ notabiliter attendẽda. ¶ Et primo quis ſit libri titul⁹ ſeu libri nomen. ¶ Secundo quis fuerit auctor compoſitor ſeu promulgator huius libri. ¶ Tertio que ſit materia ſeu materiale ſubiectũ. ¶ Quarto q̃ fuerit auctoris intentio. ¶ Quinto q̃ vtilitas ſiue finis ex iſto libro nobis repreſentetur. ¶ Sexto quis ſit modus agendi. ¶ Septimo & vltimo cui parti philoſophie ſupponatur liber iſte. ¶ Ad primum igitur reuertamur. ſcilicet quis ſit libri titulus: & dico ꝙ libri titulus eſt cum dicit incipit ſumma domini Rolãdini de arte uel ſuper arte notarie: antequã exponamus iſta uerba: uideamus primo ad quod ſe habeat titulus: & dico quod ſe habet ad multa. Nam titulus quandoqꝫ ſumitur pro dignitate: quandoqꝫ pro cauſa: quandoqꝫ pro ponto: quandoqꝫ pro preſcriptione libri: quandoqꝫ pro abbreuiatione: quandoqꝫ pro laude. Pro dignitate vt habeo titulũ ſancti Marcelli: ideſt dignitatem. Pro cauſa vt poſſideo iſtam domũ titulo emptionis: ideſt cauſa. Pro ponto ut cum dico non eſt ille titulus ideſt pontus. Pro preſcriptione libri ut incipit liber &c. Pro abbreuiatione ut dominus. Pro laude ut habeo magnum titulum: ideſt laudem pro vt patet in verſibus infraſcriptis. ¶ Iſtis ergo viſis exponamus uerba in noſtra titulatione contenta: ut cum dicit incipit ſumma. Nota hic duo. Primo quare dixit ſũma. Secundo ad quod ſe habeat ſumma. ¶ Ad primũ ſcilicet quare dixit ſumma quia ſummatim & breuiter fuit comprehenſa & precepta artis notarie breuiter in ſe cõprehendit. Circa igitur hanc dictionem ſumma duo notantur. ſcilicet ethimologia uocabuli ad quod ſe habeat in corpore iuris. ¶ Nam ethimologia talis eſt: quia ſummatim & breuiter artis notarie precepta in ſe comprehendit: ſed poſſet quis hic opponere tu dicis quod appellatur ſumma: quia ſummatim & breuiter artis notarie precepta in ſe comprehendit: uidetur quod male dicas quia illud quod eſt diuiſum in tres partes & decem capitula non uidetur breuiter eſſe comprehenſum: ſed ſumma noſtra eſt diuiſa per tres partes & decem capitula: ergo non eſt breuiter comprehenſa. Ad hoc reſpondendum eſt quod totum corpus iuris eſt tam magnum & non tractat niſi de iſtis tribus de quibus ſumma tractat. ergo uidetur breuiter eſſe comprehenſa, quia in primis ſeptimis capitulis tractat de contractibus & pactis. In octauo de vltimis voluntatibus defunctorum. In nono de iudiciis & ordine iudiciorum. ſed decimum eſt generale ad omnia capitula precedentia. & ideo merito poteſt appellari ſumma. & ita nomen eſt conſequens rei. vt eſſe debet. vt in inſtitu. de donationibus. §. eſt & aliud. ¶ Secundo nota ꝙ ſũma accipitur in iure multis modis. ¶ Nam ſumma quandoqꝫ accipitur pro magna vt legitur in inſtitu. in. §. finali in prohemio: ſumma itaqꝫ ope & alacri ſtudio & ſic ſumma: ideſt magna. Quãdoqꝫ pro maxima vt. C. de ſumma trinitate & fide catholica: ibi accipitur ſumma ideſt maxima. Quandoqꝫ pro prima vt in inſti. de iure perſonarum, ibi dicitur ſumma perſonarum diuiſio ſumma: ideſt prima. Quãdoqꝫ pro breui. vt in inſti. de actionibus. §. omnium autẽ actionum. Quandoqꝫ ſumitur pro fine vt in inſti. de actionibus & obligatio. que ex delicto naſcitur. §. in ſũma. ¶ Quandoqꝫ pro ratione vt dicitur quotidie in inſtrumentis de precio ꝙ capi. in ſumma. c. librarum ideſt ratione. c. librarum. ¶ Nota iõ ꝙ dicit notarie ad differẽtiam aliarum ſummarũ in aliis ſcientiis cõpoſitarum: vt ſũma grãmatice: & ſumma domini Azonis. Et dicitur domini Rolandini ad differẽtiam aliorum doctorum qui in iſta arte compoſuerunt: vt dominus Azo Petrus peruſinus: & dominus Ioãnes bon. ¶ Et ſuper iſto primo poſſumus notare duo. ¶ Primum ꝙ nomen eſt conſequens rei vt eſſe debet: vt in inſti. de donati. prealle. §. eſt & aliud. ¶ Secundum ꝙ vna dictio habet diuerſa ſignificata aliquando. ¶ Ad ſecundũ quis fuerit auctor cõpoſitor ſeu promulgator actor ſiue auctor. fuit ipſe deus a quo cuncta bona proceſſit: & qui eſt oĩum preſentium preteritorum & futurorũ princeps dominus & origo. ¶ Compoſitor ſeu promulgator ſecũdarius fuit dominus Rolandinus cuius anima ſuis meritis & virtutibus requieſcat in pace. ¶ Compoſitor fuit dominus Rolandinus inquantum alterius dictum: quia antiquas formas & compilationes in melius reformauit. Et promulgator quia alias formas dicta & compilationes de nouo adinuenit. Et ſic no. ꝙ differentia eſt inter componere & promulgare: quia componere eſt dicta alterius in melius reformare. Sed promulgare eſt aliquid de nouo adinuenire: vt nota in inſti. in prohemio in. §. omnes uero populi. in glo. & ſic dominus Rolandinus fuit compoſitor & promulgator. ¶ Ad tertiũ que ſit materia ſeu materiale ſubiectum. ¶ Materia iſtius libri eſt duplex. ſcilicet theorica & practica. Sed quid eſt theorica datur duplex diffinitio vna eſt talis. ¶ Theorica eſt illuminatio intellectus & cognitio ueritatis. Nam habere theoricam non eſt niſi habere rationes. vnde ſi vnus diceret: quia non poteſt contrahere uel teſtari: qꝛ eſt minor. xiiii. annis. vel eſt filiusfa. modo cognoſcere hec iſta eſt theorica habere intellectum plenum ſanum & luminoſum regulis cum rationibus artis ſiue ſcientie ſue. Et iſta diffinitio predicta eſt generalis ad omnes ſcientias de mũdo. ¶ Sed deinde uideamus alteram diffinitionem ſpecialem ſolum arti & ſcientie notarie. ¶ Theorica eſt artis notarie ſcientia perſonarũ rerum negociorum naturas circa eiuſdem ſapientiam rationabili inueſtigatione comprehendens. ¶ Conſtituitur ergo ſic theorica eſt ſcientia artis notarie. & per hoc collige ꝙ ſolum iſta diffinitio conuenit ſcientie notarie comprehendens naturas perſonarum. ſcilicet contrahentium paciſcentium iuris dicentium ſiue litigantium rerum. ſcilicet ſuper quibus poteſt contrahi teſtari & litigari & negociorum ideſt contractuũ & pactorum vltimarum volũ-

parte tanq̃ erronea in reliqua būi ꝑbeq; valere nō dubiteť. vt no. Bal. in. l. nec exēplū. C. de fal. & Io. de ana. in. c. fraternitatis. extra de hereti.

¶ Priuilegia tabellionum.

Ultra Prerogatiuas. Scribe publici hr̄e videnť aliq̃ ꝓuilegia nō aſpnāda. ¶ Primū qd̄ ē vt ad exercitum proficiſci nullatenus ſint cōpellēdi: ſed ne vadāt maxime defendēdi. l. ꝓcepit. C. de canone largitionaliū titulo;. li. x. Q̄d extēdūt doctores ad oīa munera q̄ pſonalē laborē exigūt. ſed mea ſnīa illo iure nō ꝓbať niſi de notariis camere. q̄ hn̄t tractare titulos largitionales cuiuſq; ꝓuincie. Sed Bar. dicit i. l. i. C. de imunitate nemini cōcedēda lib. x. ꝙ q̄cūq; officiales a muneribus pſonalibus excuſanť in q̄bus labor omniſue conſiſtit. quo ab iniūcto ſibi officio aduocarentur. vt. d. l. ꝓcepit. ab aliis v̇o nō hn̄t vacationem. vt. l. curiales. C. de decurio. li. x. ¶ Secūdū ē ꝓuilegiū. ꝙ ex̄ns tabularius pōt eſſe decurio. vt no. in. l. ſi qs decurio. C. de fal. & in ſpec. de inſtru. edi. §. reſtat v̄ſi. itē decurio. & l. vniuerſos. C. de decurioni. li. x. Sed tū̄ hoc eē nō arbitror ꝓuilegiū. Nā ēt alii obſcurioris cōditionis homines ad decurionatū & al's dignitates aſpirare nō ꝓhibenť niſi forte dicať ꝙ is retēti ꝓore officio decurionatū poterit retinere ſicq; duo ſi officia pn̄t in eiuſdē pſona cōcurrere. maxie q̄ñ ꝓus erat tabellio ꝙ ſi prius decurio extitiſſet tabellio eſſe nō poſſet. qa de offō digniore ad vile ac idignius offm̄ deueniret. ſicut tabellio pt̄ fieri doctor ȝ doctor nō dēat eē tabellio. vt dicit gl. i. d. l. ſi qs decurio. ibidēq; cy. & Sali. ¶ Tertiū ē pri. ꝙ ipſe notari⁹ dignitatē aſſeqť ſi ꝓncipis ſcrineari⁹ ꝯſtituať. vt l. i. C. de māda. pn. Sȝ tū̄ hoc vniuerſis tabelliōib⁹ nō ꝯcediť ꝓuilegiū. ſȝ illis tm̄ q̄ iure ac merito ad illā ꝯſcēderint dignitatē. ¶ Quartū ꝓuilegiū ē. ꝙ tabellio diciť & habeť eſſe pſona publica. vt. l. generali. C. de tabula. lib. x. inſti. de adop. §. cum aūt. l. orphanotrophos. C. de epiſ. & cleri. l. hac cōſultiſſima. §. ſi. C. qui teſta. facere poſ. Quod altero de duob⁹ modis debet intelligi: vel quod eſt pſona publica. i. de iure publico introducta ſicut eſt ſacerdos. & magiſtratus. de q̄bus meminit. l. i. §. ius publicū. ff. de iuſti. & iure. & l. i. diſ. ius publicū: vel ſic ſecūdo appellať qa publice ſeruire obligaťac ſi ſeruus publicus foret. vt. l. ſeruū. ff. rem pupilli ſal. fore ac. c. quāq̄ de vſur. lib. vi. Eāq; ob cām pontifices in prohemio decretaliū ſexti atq; cle. aiunt ſe ſeruos eſſe dei ſeruorū qa publice nō tenenť ſubditorum cōmodis inſeruire vt in dictis prohemiis contineť. Quo fit vt talis tabellio tanq̃ publica perſona poſſit alteri ſtipulari. vt. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de verbo. obli. inſti. de inuti. ſtipul. §. alteri. & §. ſi qs aliū. Sed de quattuor dubitari ſolet. Primo vtrū hec in omnibus ſtipulationibus ſit vera intemerataq; ſentētia. Proxime vtrū qualiſcūq; verborum cōceptio ſufficiat. Dehinc vtrū querat abſq; vlla facta per eū ceſſione. Nouiſſime vtrum de illa ſtipulatione notarius ipſemet poſſit inſtrumētū conficere. In primo nāq; articulo reperi doctores antiquos apertiſſime concludētes hoc ſtipulandi priuilegium ſolū in ſtipulationibus iudicialibus atq; pretoriis nō aūt cōuentionalibus eſſe conceſſum: q̄ñ eī iura de his iudicialibus atq; pretoriis tantūmō loquanť ea nō debemus ad alias ſtipulationes extēdere. arg. l. quicq̄d aſtringēde. ff. de verb. obli. Quod eo firmius cenſendū vī ꝙ regulam habemus ꝙ nemo alteri ſtipulari pōt. vt. §. alteri ſupradicto. que generaľr & indefinite debet intelligi. vt no. gl. i. l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. & oēs doctores in rub. eo. ti. lib. vi. Idq; probabilius vī ꝙ in iudiciis magis equitas q̄ rigor debet attēdi. vt. l. ꝙ ſtephanū. ff. de eo q̄d certo loco. & l. inconuētionalibus. & l. quotiens quis. ff. de verborū obliga. & l. i. q. vi. quotiēs cordis oculus. quā ſn̄iam tenuit Inno. in. c. duū̄ de cōuerſione cōiugato;. & Io. an. in. c. quāquā in nouella. de vſuris li. vi. Cy. & Bal. in. l. non alter. & l. non. n. ff. de adoptioni. qui atteſtanť: idē tenuiſſe guidonē de ſuzaria: q̄d ſecutus eſt Ange. in ſuo conſi. lxxiii. in fi. Bar. tū̄ in. l. ſeruū. ff. rē pupilli ſaluam fore tenet notariū poſſe ſtipulari aliis ēt in cōuētionalibus ſtipulationibus induciťq; glo. inſti. de inutili. ſtipu. §. ſi quis aliis caſus in quibus qs alteri ſtipulari vȝ enumerans illum caſum ſimpliciter enūciat ad pretorias potius q̄ conuentionales. quaſi ſentiēdo de omnibus. Cōmemorat etiā Dy. hoc tenere in. l. i. §. exigere. ff. de magiſtrati. cōuenien. Accedit Guiliel. de cunio hoc affirmans in. l. nō aliter. ff. de euic. allegatq; l. gaius. ff. de vſur. que intelligi poteſt de notario. qui ē ſeruus publicus & ſtipulatus erat vſuras conuentionales ſcd̄m vnā lecturā. Et intelligi poteſt de alio publico q̄ñ officiali. qui reipublice pōt ſtipulari. Idq; credibilius exiſtimant. ꝙ ex ſtipulatione cuiuſq; publici officialis. ſiue tabellio is ſit. ſiue non ſit nobis acquiri poteſt. De notario aūt patet in. l. ſeruū. ff. rem pupilli ſaluā fore. & l. nō enim. cum. l. ſequente. ff. de adoptio. de aliis vero probať officialibus in auc. vt ſine prohibitione matres debitrices & creditrices. §. qa vero. vbi notať colla. & in auc. de conuentēdis & reconueniendis cum ibi notatis colla. prima. vnde ſumpta ē auc. libellū vbi hoc etiā notať. C. de litis conteſta. Et in autētico de litigioſis. §. ad excludendas colla. viii. vnde ſumiť auc. generaliter vbi hoc notatur. C. de epiſco. & cleri. Et in auc. de hereditate que ab inteſtato. §. ex his colla. vnde ſumitur auc. matri & auie. C. quando mulier tutele officio fungi pōt. vbi etiam no. Nouiſſime id Bar. aſſerit. qa inter ſtipulationes cōuentionales atq; pretorias. extra iudicium in ſtipulādi modo non eſt differentia. vt inſti. de ſatiſdatio. §. ſi vero aliquis quo fit vt eſſe non debeat differentia in acquirendi vtilitate: q̄ñ per notarium debet poſſe nobis queri per vtraſq;. Et ita Pau. de ca. & rapha. comēſ. aiunt eſſe cōem opinionem conſuetudine cōprobatam a qua non eſt recedendum. vt ſequiť Abbas ſicu. in. c. dudum ſuperius allegato. Verum ſi non acceptet is cui tabellio fuerat ſtipulatus: nec illi cum non potuit neq; ſibi ꝙ noluit aliquid penitus acquirere: ſicut ſuperius inter tabellionum detrimenta notauimus. ¶ Circa ſecundo propoſitā queſtionē. dic ꝙ ſi notarius eſt preſens qui fuerat ſtipulat⁹ eiuſq; copia faciliter haberi poteſt. tunc cū in perſona ſua radicatas habeat actiōes. vt. l. i. C. de actio. & obliga. l. quis ergo caſus. ff. de peculio. l. quecūq;. ff. de actio. & obliga. equū eſt vt ipſas cedere compellať. vt. l. poſſeſſio. §. & ſi poſſeſſio. ff. de acquirē. poſ. Si vero preſens nō eſſet. neq; copia eius haberi poſſet. tūc ſine dubio actiones vtiles ſine ceſſione competerēt. vt in. l. i. in fi. C. de actio. & obliga. l. dāni infecti. ff. de dāno infecto. Et per Bar. in. l. in pretoriis el. i. ff. de pretoriis ſtipulationibus. & in. d. l. ſeruū. ff. rē pupilli ſaluā fore. In tertia queſtione dicēdū videtur ꝙ ſi notarius ſibi tanq̃ perſone priuate ſtipulatur non valeat ſtipulatio. Sin autē tanq̃ perſona publica nomine omnium. quorū intereſſe poterit. Clarū & apertū eſt valere ſtipulationē: alteriq; acquirere. Quod ſi ſimpliciter fuerit ſtipulatus Bar. putat tanq̃ publicā perſonam videri feciſſe. ac nomine omniū quorum intereſt. ſi tanq̃ notarius eſt ſtipulatus. vt. l. cū poſt. §. i. ff. de admi. tuto. & l. vlti. ff. de inſtitoria. Nouiſſime Bal. in. l. ſi cōſul. ff. de adoptionibus in octauo queſito noſtrā quanciū terminat queſtionē aſſerens notariū. qui nobis ē ſtipulatus de hoc actu ſuo conficere poſſe publicū inſtrumētū niſi ꝓpriū aliq̄d ſentiat cōmodū. verbi cā ſi nomen amici vel conſanguinei ſimulate inſerit ſtipulationi. vt ſibi querat ſibiq; habeat frauſq; predicta per indicia cōprobabiť vt. l. ſi per impreſſionē. ff. q̄d metus cā. & l. ſulpitius. ff. de donatio. inter virū & vxorē cū aliis ſimilibus.

¶ Finis ſecūde partis ſūme. D. Rolā. cū expoſitiōe. d. Petri de boateriis Boñ. notarii peritiſſimi Venetiis impſſe p Auguſtinū de zāni de porteſio año dñi. M. D. XXVIII. die vltimo Auguſti.

Regiſtrum

A B C D E F G H I K L M N O P Q R
S T V X Y Z & ꝯ

¶ Oēs ſunt quinterni ꝓter A qui ē quaternus.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA